

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1578

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 961

Kitap Adı: İslâm Akâidi ve Kelâmında Âhirete İmân -Sem'iyât/Meâd Bahisleri ve Âhîret Ahvâline İlişkin Konular-

Book Title: Faith in the Hereafter in Islamic Creed and Kalam -Topics Related to Sam'iyat, Resurrection, and the Conditions of the Hereafter-

ISBN: 978-625-5576-15-6

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576156

Yazar | Author: Metin YURDAGÜR | orcid.org/0000-0003-3583-5190

Kurum | Institution: Kastamonu Üniversitesi

ROR ID: ror.org/015scty35

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 184

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | Dinî konular ve inançlar | Religious topics and beliefs

BISAC: REL099000 | Din / Teoloji | Religion / Theology

THEMA: QRA | Dinî konular: genel | Religious topics: general

LC :BP166 | İslâm inançları ve doktrinleri | Islamic beliefs and doctrines

Atf Bilgisi | Cite as: Yurdağür, Metin. *İslâm Akâidi ve Kelâmında Âhirete İmân -Sem'iyât/Meâd Bahisleri ve Âhîret Ahvâline İlişkin Konular-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

İslâm Akâidi ve Kelâmında Âhirete İmân

-Sem'iyât/Me'âd Bahisleri ve Âhiret Ahvâline İlişkin Konular-

Prof. Dr. Metin YURDAGÜR

Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Kelâm Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Yazar Hakkında

Prof. Dr. Metin YURDAGÜR

İstanbul'un Fatih semtinde doğdu (1951). İstanbul İmam-Hatip Okulu ve İstanbul Mecidiyeköy Lisesi'nden (1969, 1970) mezun oldu. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nü (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) bitirdi (1973). Lise diplomasıyla kaydolduğu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne iki yıl devam etti.

Memuriyet hayatına Bitlis İmam-Hatip Lisesi'nde meslek dersleri öğretmeni olarak başladı. Bu okulda müdür yardımcısı olarak da çalıştı. Daha sonra kurum değiştirerek Diyanet İşleri Başkanlığı'na geçti. Başkanlığın Ankara Eğitim Merkezi'nde ve İstanbul Haseki Eğitim Merkezi'nde kuruluş aşamasında Müdür Yardımcısı olarak görev yaptı.

1977 yılında Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nde (Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) "Kelâm ve İslâm Düşüncesi Asistanı" olarak başladığı akademik hayatını, 1985 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne naklen atanarak sürdürdü. Bu fakültede üç dönem dekan yardımcılığı görevinde bulundu. Bu sırada Fakülte Kurulu ve Yönetim Kurulu üyeliği de yaptı. Üniversite Senatosu'nda İlahiyat Fakültesi'ni temsil etti.

1984 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Kelâm Anabilim Dalında "doktor"; 1990 yılında "doçent"; 1996 yılında "profesör" unvanını aldı.

Kıbrıs Lefkoşa'da kurulan Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde üç yıl süreyle misafir öğretim üyesi olarak dersler veren Metin YURDAGÜR, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliğinden 2018 yılında yaş haddinden emekli oldu. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi'nde ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde kendi alanında lisans ve lisansüstü dersler verdi. Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde de çevrimiçi yöntemiyle alanıyla ilgili lisans derslerini yürüttü. 1985 yılında *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nin neşrinden önce başladığı İSAM bünyesindeki telif ve redaksiyon çalışmaları yanında kelâm alanındaki araştırmalarına

devam ederken, 2021 yılı Haziran ayında emeklilik sonrasında ilgili yasa çerçevesinde yeniden göreve dönerek Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne öğretim üyesi ve dekan olarak atandı. 2023 yılı Kasım ayında idari görevinden sağlık nedenleriyle ayrıldı; öğretim üyeliği görevini ise sürdürmektedir.

TDV İslâm Ansiklopedisi'nde neşredilen sahasıyla ilgili birçok maddesi; çeşitli periyodiklerde yayımlanan makaleleri yanında, *Allah'ın Sıfatları* (İstanbul 1984); *Bibliyografik Bir Kelâm Tarihi Denemesi* (İstanbul 1989); *İslâm Düşüncesinde Fetret Kavramı* (İstanbul 1996, İlaveli 2. Baskı İstanbul 1998); *Âyet ve Hadislerde Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın İsimleri-Literatür ve Şerh* (İstanbul 1996, 4. Baskı İstanbul 2006); *Mâverâünnehir'den Osmanlı Coğrafyasına Ünlü Türk Kelâmcıları* (İstanbul 2017, 2. Baskı İstanbul 2019); *Esmâ-i Hüsnâ'yı Anlama Kılavuzu* (İstanbul 2021); *Kelâm Tarihi Ekoller - Şahuslar - Eserler* (İstanbul 2017, 6. Baskı İstanbul 2022) ve *Kelâm'da Allah'ın Varlığı, İsim ve Sıfatları (İsbât-ı Vâcib, Esmâ-i Hüsnâ ve Sıfâtullah)* (Bursa 2023 Emin Yayınları) ve *Akâid ve Kelâm İlimlerinde Peygamberlik Konusu (Nübüvvet-Risâlet Bahisleri ve Konuya İlişkin Literatür)* (İstanbul 2024 Ensar Neşriyat) adlı yayımlanmış kitapları da bulunmaktadır.

About the Author

Prof. Dr. Metin YURDAGÜR

He was born in Fatih neighbourhood of Istanbul (1951). He graduated from Istanbul Imam-Hatip School and Istanbul Mecidiyeköy High School (1969, 1970). He graduated from Istanbul Higher Islamic Institute (Marmara University Faculty of Theology) (1973). He enrolled in Istanbul University Faculty of Law for two years with his high school diploma.

He started his civil service career as a vocational courses teacher at Bitlis Imam-Hatip High School. He also worked as an assistant principal at this school. Later, he changed institutions and joined the Presidency of Religious Affairs. He worked as an assistant director at the Ankara Training Centre of the Presidency and Istanbul Haseki Training Centre during the establishment phase.

In 1977, he started his academic life as an assistant in ‘Theology and Islamic Thought’ at Kayseri Higher Islamic Institute (Erciyes University Faculty of Theology) and continued his academic life by transferring to Marmara University Faculty of Theology in 1985. He served as vice dean of this faculty for three terms. During this period, he also served as a member of the Faculty Board and the Board of Directors. He represented the Faculty of Theology in the University Senate.

In 1984, he received the title of ‘doctor’, in 1990 ‘associate professor’ and in 1996 ‘professor’ in the Department of Theology at Uludağ University Institute of Social Sciences.

Metin YURDAGÜR, who gave lectures as a guest lecturer for three years at the Faculty of Theology of Near East University established in Nicosia, Cyprus, retired from his faculty membership at Marmara University Faculty of Theology in 2018 due to the age limit. He gave undergraduate and graduate courses in his field at Istanbul Sabahattin Zaim University Faculty of Islamic Sciences and Institute of Social Sciences. He also conducted undergraduate courses in his field at Bayburt University Faculty of Theology with online method. In 1985,

before the publication of the *TDV Encyclopedia of Islam*, while continuing his research in the field of theology as well as his editing and proofreading works at ISAM, he was appointed as a faculty member and dean of Kastamonu University Faculty of Theology after his retirement in June 2021, returning to work within the framework of the relevant law. In November 2023, he left his administrative position due to health reasons; he continues to work as a lecturer.

In addition to many articles in the *TDV Encyclopaedia of Islam* on his field and articles published in various periodicals, he is the author of several books, including *The Attributes of Allah* (Istanbul 1984); *A Bibliographical Essay on the History of Kalām* (Istanbul 1989); *The Concept of Fetret in Islamic Thought* (Istanbul 1996, 2nd edition Istanbul 1998); *The Names of Allah in the Verses and Hadiths - Literature and Commentary* (Istanbul 1996, 4th edition Istanbul 2006); *Famous Turkish Theologians from Māverāünnehir to the Ottoman Geography* (Istanbul 2017, 2nd edition Istanbul 2019); *A Guide to Understanding the Names of Allah (Asmā' al-Ḥusnā)* (Istanbul, 2021); *History of Kalām: Schools, Figures, and Works* (Istanbul, 2017; 6th edition, 2022); *The Existence, Names, and Attributes of Allah in Kalām* (Proof of the Necessary Being, Asmā' al-Ḥusnā, and Divine Attributes) (Bursa, 2023, Emin Publications); and *The Concept of Prophethood in 'Aqīdah and Kalām Sciences* (Discussions on Nubuwwah and Risalah and Related Literature) (Istanbul, 2024, Ensar Publications)

Kitap Hakkında

İslâm Akâidi ve Kelâmında Âhirete İmân

-Sem'îyyât/Meâd Bahisleri ve Âhîret Ahvâline İlişkin Konular-

Bu mütevâzi çalışmada, Kur'ân-ı Kerîm'de pek çok terim ve anlatım unsuruyla detaylı bir şekilde işlenen “âhirete imân” ve “âhîret ahvâli” gibi konular ele alınmıştır. Çalışmamız, “Âhirete İmân İlkesinin İslâm İnançları Esasları Arasındaki Yeri ve Önemi” başlıklı “Giriş” bölümüyle başlamaktadır. Bu bölümde âhîret ve ahvâli konusunda yapılacak daha ileri okuma ve çalışmalar sırasında özellikle genç araştırmacılarımıza ışık tutması ve faydalı olması düşüncesiyle, “Konuyla ilgili klasik eserler” ve “Günümüze kadar yapılmış olan bilimsel çalışmalar” başlığı altında tarafımızdan hazırlanmış olan bir “bibliyografik tanıtım ve hatırlatma listesi” muhterem okuyucularımızla paylaşılmıştır. “Giriş” kısmından sonra “âhirete imân” konusunda naslarda ve kaynaklarımızda yer alan bilgilerden hareketle “gayb” alanına ait bu ebedî hayatın çeşitli aşamalarını detaylı bir şekilde incelemeyi hedefleyen çalışmamız, “Ölüm ve Sonrası”; “Kıyâmet ve Sonrası”; “Yeniden Diriliş ve Sonrası” ve “Hesap ve Sonrası” başlıklarını taşıyan “Dört Ana Bölüm” şeklinde oluşturulmuş, “Değerlendirme ve Sonuç” başlığı altında konuyla ilgili olarak yaptığımız çeşitli vurgular ve dikkat çekmelerin ardından, bu kitabı telif ederken yararlandığımız veya atıfta bulunduğumuz geniş ve detaylı bir “Bibliyoğrafya” ile sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Âhîret; Meâd; Sem'îyyât; Şefâat; Hesap; Mîzan; Cennet; Cehennem; Ölüm; Ölümsüzlük; Tenâsüh; Amel Defteri; Kabir; Ba's; Haşir; Rü'yetullah; İsrâfîl; Sûr; Kıyâmet

About the Book

Faith in the Hereafter in Islamic Creed and Kalam -Topics Related to Sam'iyat, Resurrection, and the Conditions of the Hereafter-

In this humble study, topics such as “faith in the Hereafter” and “conditions of the Hereafter”, which are elaborated in great detail in the Qur'an through various terms and narrative elements, have been examined. Our study begins with an “Introduction” section titled “The Place and Importance of the Principle of Faith in the Hereafter Among the Fundamentals of Islamic Beliefs.” In this section, we have shared a “bibliographic introduction and reference list” under the headings “Classical Works on the Subject” and “Scientific Studies Conducted to Date.” This list has been compiled to guide and benefit young researchers, especially, in their further readings and studies on the Hereafter and its conditions.

Following the “Introduction”, our study aims to examine in detail the various stages of this eternal life belonging to the realm of the unseen (“ghayb”) based on the information found in the religious texts (nas) and other sources. It is structured into four main sections: “Death and Its Aftermath”, “The Day of Judgment and Its Aftermath”, “Resurrection and Its Aftermath”, and “Reckoning and Its Aftermath”. The study concludes with a “Discussion and Conclusion” section, where we highlight key points and make significant observations on the topic. Finally, the book is completed with a comprehensive and detailed “Bibliography”, listing the sources we have utilized and referenced in the process of writing this work.

Keywords: Hereafter; Ma'ad; Sam'iyat; Intercession (Shafa'ah); Reckoning; Scale (Mizan); Paradise; Hell; Death; Immortality; Reincarnation (Tanasukh); Book of Deeds; Grave; Resurrection (Ba'th); Gathering (Hashr); Beatific Vision (Ru'yatullah); Israfil; Trumpet (Sur); Day of Judgment (Qiyamah)

GENEL KISALTMALAR

a.e.	: aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
a. mlf.	: ayn müellif
AU	: Ankara Üniversitesi
AÜİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
AY	: Arapça Yazmalar
bk	: bakınız
c.	: cilt
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
ed.	: editör
EÜ	: Erciyes Üniversitesi
h.	: hicrî
haz.	: hazırlayan
H.z.	: Hazreti
İng.	: İngilizce
İSAM	: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
krş.	: karşılaştırınız
Ktp.,	: Kütüphane / Kütüphanesi
md.	: madde / maddesi
MÜ	: Marmara Üniversitesi
nr.	: numara
nşr.	: neşreden (tahkik eden)
ö.	: ölümü / vefâtı
s.	: sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
sy.	: sayı
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
trc.	: tercüme eden
ts.	: tarihsiz
tür, yer.	: türlü yerde, birçok yerde
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
v. dğr.	: ve diğerleri

İÇİNDEKİLER

GENEL KISALTMALAR	11
ÖN SÖZ	17
GİRİŞ	23
A. Âhirete İmânın İslâm İnanç Esasları Arasındaki Yeri ve Önemi ..	23
B. Âhirete İmân Konusuna İlişkin Klasik ve Modern Literatür	39
a. Âhret Konusunu İşleyen Klasik Eserler	40
b. Âhret Konusuyla İlgili Yeni Dönem Çalışmaları	47
BİRİNCİ BÖLÜM	
ÖLÜM ve SONRASI	63
A. Ölüm	63
B. Ölüm Sonrası	67
a. Kabir ve Kabir Hayatı	67
1. Kabir Suâli (Sorgusu)	72
2. Kabir Azâbı	73
3. Kabir Nimetî	74
İKİNCİ BÖLÜM	
KİYÂMET ve SONRASI	77
A. Kiyâmet'in Nasrlardaki Çeşitli İsimleri	78
B. Kiyâmetin Alâmetleri (Eşrâtü's-Sâ'at/Eşrât-ı Sâ'at)	80
a. Duhân	82
b. Dâbbetü'l-arz	83
c. Deccâl	84
d. Ye'cûc ve Me'cûc	86
e. Hz. İsa'nın Nüzûlü (Nüzûl-i İsa)	88

f. Mehdî.....	93
g. “Ayın Yarılması” (İnşikâku’l-Kamer/Şakku’l-Kamer) ve “Güneşin Batıdan Doğması” Olayları	96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİDEN DİRİLİŞ ve SONRASI	99
A. Sûra Üflenmesi (Nefh-i Sûr).....	99
B. Ba’s.....	102
C. Haşir (Haşr).....	104
D. Hesap (Hisâb)	108
a. Suâl Safhası (Sorgulama Aşaması).....	109
b. Amel Defterlerinin (Kitâbü’l-A‘mâl/Sahîfetü’l-A‘mâl) Verilmesi Aşaması	111
E. Amellerin Tartılıp Değerlendirilmesi (Mîzân/Vezin).....	118
F. İhbât (Habtu’l-a‘mâl) Konusu	120
G. Kısâs (Helâllik İsteme/Alma/Helâlleşme/Ödeşme).....	122
H. Şefâat Konusu	124
I. Havz-ı Kevser Konusu.....	125
J. Sırât	127

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HESAP SONRASI HAYAT	129
A. A‘râf ve Ashâbü’l-A‘râf.....	129
B. Cehennem ve Cehennem Azâbı	131
a. Cehennem Kur’ân’da Zikri Geçen Çeşitli İsimleri	132
1. Cehennem	134
2. Cahîm.....	134
3. Hâviye.....	135
4. Hutame	135
5. Lezâ.....	135
6. Sa‘îr.....	136
7. Sekar	136
b. Cehennemin Yapısı Hakkında Naslardaki Tasvirler	136
c. Cehennem Hâlen Mevcut Olup Olmadığı Konusu	141

d. Cehennem Azâbının Ebedî Olup Olmadığı Meselesi	143
C. Cennet ve Nimetleri	146
a. Cennetin Kur'ân'daki Farklı İsimleri.....	146
b. Naslarda Yer Alan Cennet Tasvirleri	151
c. Cennet Ehlinin Maddî ve Rûhî Portreleri	154
d. Cennet Hayatı.....	156
e. Cennetteki Özel Hayat.....	158
f. Cennetin Hâlen Mevcûdiyeti ve Ebediyeti	161
g. Rû'yetullah Meselesi.....	163
DEĞERLENDİRME ve SONUÇ.....	167
BİBLİYOGRAFYA	171
DİZİN.....	181